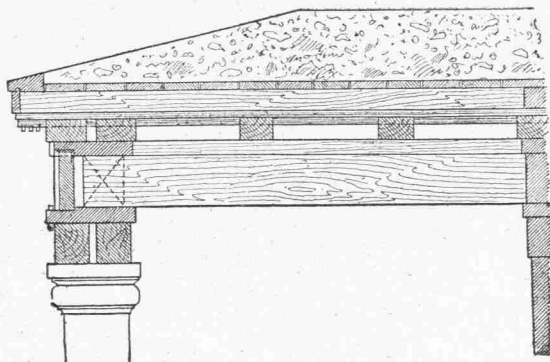

Ε Θρησκός του ναού του Σελινούντος

Ζ Τομή του προδόμου κατά μήκος

τούδε καταρρώθη να συνδεθῶσιν αἱ τρίγλυφοι πρὸς ἰδεῶδές τι σύστημα οἰκοδομῆσεως, ὅπερ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ ναοῦ.

Ἐν συνόψει πρὸ τῆς διαπλάσεως τοῦ δωρικοῦ ρυθμοῦ ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ρυθμοῦ τούτου ὑφίσταντο ἐν Ἑλλάδι, ἐν τοῖς πλινθοκτίστοις καὶ ξυλίνοις κτιρίοις.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐσκέφθημεν, ὅτι ἡ ἐξακριβωσις αὕτη τῶν πραγμάτων ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀκαδημίας.

(Μετάφρασις Α. ΓΕΛΒΕΡΤ)

Ο ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΑΣ¹

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

Τρεῖς μῆνες κατόπι.

ΣΚΗΝΗ Α'

Στὸ δρόμο, κοντὰ στῆς Δέσπως. Δεῖφ' ἀπὸ μακριὰ γυρίζει τὴν κόγχη τοῦ δρόμου. Ψαλμωδίες ἀπὸ μπρὸς, ἀπὸ πίσω σιγανὰ μυρολόγια. Οἱ γειτόνισσες στέκονται καὶ κοιτάζουνε λυπημένες.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ. Ὑστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.
ΠΕΡΜΑΘΙΩ (Στὸ κατόφλι τῆς, σφουγγίζοντας τὰ μάτια μὲ τὴν ποδιά τῆς).

"Αχ, καὶ νὰ εἶχες τώρα μάτια νὰ τὰ δῆς αὐτά,

Κωσταντάκη, ποῦ σὲ κουβαλοῦνε στὸν τάφο, κ' ἔννοια δὲν τὴν ἔχεις τῆ ρήμαξῃ ποῦ ἀφίνεις μέσα στ' ἀρχοντικό σου. Ποιὸς τὸλεγε, Πιπινιώ μου, πῶς σὲ τρία φεγγάρια μέσα εἶτανε γραμμένο νὰ τὰ φάῃ τὸ γῶμα καὶ τὰ τρία τὰ δέρφια.

(Χάνονται οἱ φωνὲς τῶν μυρολογιῶν):

ΠΙΠΙΝΙΩ

Καὶ ποῦ ἐλάμε νισάρι ὁ ἀπόνετος ὁ χάρος νὰ κάμη καὶ δῶ! Πέντε πέντε καὶ δέκα δέκα τοὺς θερίζει μαζὶ καθεμέρα. Ὡς καὶ τὰργαστήρια κλείστηκαν πιά. Ψυχὴ πιά δὲ βγαίνει στὸ δρόμο. Ρημάχτης τὸ χωριό, κι ἄλλο δὲν ἀκούς παρὰ μυρολόγια, ἄλλο δὲ βλέπεις παρὰ ξυλοκρέββατα, καὶ

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 449.

τὸν πάτερ Συνέσιο νὰ περπατᾷ ἀπὸ μπρὸς καὶ νὰ σιγοψάλλῃ. Κ' ὕστερα ἀπὸ κάθε θάψιμο τρέχει, λέει, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι μὲ τὴν ἁγία μετὰληψη γιὰ τοὺς φτωχοὺς ποὺ ψυχομαχοῦν. "Ἄγιος εἶναι, καημένη, καὶ κολαζόμαστε τὴ βραδιά ποὺ μιλοῦσε τῆς Ἀρετοῦλας. Θυμᾶσαι;

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Καὶ δὲ θυμοῦμαι; καὶ δὲν τὸ συλλογίστηκα χίλιες φορές, νὰ μὴν τοὺς καταράστηκε τότες, σὰν ἅγιος ποῦ εἶναι;

ΠΙΠΙΝΙΩ

Ποῦ νὰ καταραστῇ, ἀθεόφοβη, ποῦ εἶταν ὁ πρῶτος νὰ πάῃ στῆς κερά Δέσπωσ σὰ συχωρέθηκε ὁ Σαράντης! Ἄγιασμένο ἄθρωπο εἶχαμε στὸ χωριό μας, καὶ τώρα τὸ νοιώθουμε, ποῦ δὲ μᾶς μένει ψυχὴ νὰ τὸν προσκυνήσῃ. (Κάνει τὸ σταυρὸ τῆς).

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Τὴ χάρη του νᾶχουμε. Δὲν πῆγε, λέει, μὲ τοῦτο τὸ λειψάνο, γιὰ νᾶρθῃ, λέει, νὰ παρηγορήσῃ τὴν κερά Δέσπω, ποῦ δὲν μπορούσε ἡ δύστυχη νὰ βγῇ καὶ νὰ δώσῃ στερνὸ φιλὶ τοῦ παιδιοῦ τῆς. Νά τος ποῦ πρόβαλε κιόλας τὴ χάρη του νᾶχουμε. (Κάνει τὸ σταυρὸ τῆς).

ΠΙΠΙΝΙΩ

Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς τὸν πολυχρονίζῃ, κοίταξε πῶς μργεται μὲ τὰ χαμηλωμένα τὰ μάτια. Πᾶμε, καημένη, μαζί του καὶ μεῖς νὰ ποῦμε δυὸ λόγια τῆς σαλῆς μᾶς ἀρχόντισσας. Εἶμουν ἡ πρώτη ποῦ πῆγα ἐτὸ γάμο τῆς κόρης τῆς, πρώτη θὰ πάγω καὶ στὴ μεγάλη αὐτὴ θλίψη τῆς.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Καλημέρα, χριστιανές μου. Νὰ μὴν ἔχετε τίποτις, καὶ σὰς βλέπω κλαμμένες; Εἶστε καλὰ ὅλες ἐδῶ; νὰ μὴ χρειάζεστε τίποτις; (τονε σιμῶνον οἱ δυὸ γειτόνισσες, καὶ φιλοῦν τὰ ρούχ' αὐτοῦ). Τί πάθετε, χριστιανές μου; νὰ μὴν ἦρθε ὁ Χάρος στὸ σπιτικό σας;

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Χαριτωμένε μου δάσκαλε, ποῦ ν' ἀγιάσουν τὰ πεθαμμένα σου, παρακάλει καὶ γιὰ τὰ μᾶς τίς ἀμαρτωλές, νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸ θανατικό.

ΠΙΠΙΝΙΩ

"Ἰσια μὲ τὸ μπόγι σου λαμπάδα σου τάζω, χαριτωμένε μου ἄγιε, μιὰ καὶ νὰ περάσῃ αὐτὴ ἡ φουρτούνα.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Τίς λαμπάδες, χριστιανή μου, στοὺς ἀληθινούς τοὺς ἅγιους, ποῦ εἶναι μεγάλη τους ἡ σπλαχνιά. Ἐμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ ἄλλο δὲν ἔχουμε νὰ δώσουμε παρὰ τὴν προσευκὴ μᾶς καὶ τὴν ἀγάπη, σὲ τέτοιες μέρες ποῦ μᾶς δείχνει ὁ Μεγαλοδύναμος τὴν ὀργὴν του. Πῆτε μου, εἶστε καλὰ; Σὰς φοβερίζει ἡ ἀρρώστια;

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός, καλὰ εἶμαστε, δάσκαλε. Μὰ σὲ κείνο τᾶρχοντικό ὁ Χάρος ἔκαμε φοβερὸ πανηγύρι, τᾶφραγε ὅλα τὰ παλικάρια τῆς κερά Δέσπωσ. Ὅτι ἔβγαλαν εἶναι τοῦ Κωστάκη τὸ λειψάνο. Πηγαίνουμε νὰ τὴν παρηγορήσουμε τὴν κακόσυρτη, ποῦ ἔμεινε ὀλομόναχη μὲ τὸ Χάρο.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Τὰ ξέρω, τὰ ξέρω. Μεγάλῃ καὶ φοβερῇ συφορᾷ. Τᾶλλα δυὸ παιδιὰ τῆς τὰ συνοδεῖσα στὸ στερνὸ τους ταξίδι, τὸν Κωσταντῆ τῆς δὲν πῆγε ἡ καρδιά μου νὰ τονε διαβάσω ἀπατός μου. Κάλλιο, εἶπα, στῆς χαροκαμένης, ποῦ ζῆ ἀκόμα, ἴσως καὶ τῆς δώσω στάλα παρηγοριά. (Φτάνουνη στὴν πόρτα τῆς Δέσπωσ). Σταθῆτε· μὴ μπῆτε ἀκόμα σεῖς. Ἐλάτε λίγο κατόπι. Δὲ θὰ τὰ βαστάξῃ τόσα πρόσωπα δακρισμένα. Εἶναι καὶ παρηγοριές ποῦ βασανίζουν καὶ ἀπὸ τὴ λύπη χειρότερα. (Μπαίνει στῆς Δέσπωσ).

ΣΚΗΝΗ Β'

Χαγιάτι τῆς Δέσπωσ. Ἡ Δέσπω μαυροφορεμένη κάθεται καὶ μυρολογεῖ. Ἡ Γαρουφαλιά στέκεται πλάγι τῆς.

ΔΕΣΠΩ, ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ, ὕστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.

ΔΕΣΠΩ

"Ἀχ, καὶ πάλι ἄχ! Ἄλλο ἀπὸ τὸ ἄχ νὰ πῶ πιά δὲν ἔχω. Σώθηκαν τὰ λόγια, καὶ ὁ πόνος πληθαίνει. Φουσκῶνει ὁ πόνος, θάλασσα γίνεται καὶ μὲ πνίγει, βράχος ἔγεινα καὶ τὰ βαστῶ τὰ τόσα τῆς κύματα, ποῦ μὲ δέρνουνε, μὲ δέρνουν, καὶ νὰ μὲ λυώσουνε δὲν μπορούν. Τὰ παιδιὰ μου ἔπεσαν καὶ τὰ πῆρε ἡ ὀργὴ τους, καὶ γῶ στέκουμαι ἀκόμα καὶ ζῶ καὶ ἀνεσταίνω μέσα στὴν τρομερὴ αὐτὴ παραζάλη.

"Ἀχ, Ἀρετοῦλα μου, Ἀρετοῦλα! Τί ὄνειρα νὰ βλέπῃς στὸ κρῦο στρώμα τῆς ξενιτειᾶς σου! Κι ὡς τόσο, χίλιους ζωντανοθαμμένους νὰ βλέπῃς, χίλιοι πλακωμένοι νὰ βογκοῦν καὶ νὰ ζητοῦν τοῦ κάκου βοήθεια, πάλι δὲ θὰ σοῦ παρασταίνουν τὸ βογκητὸ τῆς καρδιάς μου.

"Ἀχ, Κωσταντάκη μου, Κωσταντάκη! Ἐφυγες, καὶ πιά δὲ θὰ ξανάρθῃς στὴ μάννα σου. Ἐρμη τὴν ἀφῆκες καὶ δίχως παιδί στὸ πλευρό τῆς.

Τρέλλα, τρέλλα μὲ πιάνει. Ἄς ἔρθῃ καὶ ἄς μὲ πᾶρ' ἡ τρέλλα σὰ τετράνοιχτά τῆς φτερά, καὶ ἄς μὲ σύρῃ στάνάθεμα! Σκόρπησέ τον, τρέλλα, τὸ νοῦ μου! Μαῦρο σύννεφο κάμε τον, νὰ ξεσπάσῃ καὶ νὰ χύσῃ κατακλυσμὸ δάκρια πάνω σὰ μνήματα τῶν παιδιῶν μου!

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Κερά μου, γιὰ χάρη τῆς μονάκριβης κόρης σου, καὶ γιὰ τὴ ψυχὴ τῶν ἀγοριῶ σου ποῦ τὰ πῆρ' ὁ Θεὸς κοντά του, μὴν ἀρίνης τὴ θλίψη νὰ σὲ παρᾶσῃ σὲ τόσο βάθος. Κάμε καρδιά, κερά Δέσπω, καὶ μὴν ξεχνᾶς πόσες μάννες μυρολογοῦνε μαζί σου αὐτὲς τίς μέρες.

ΔΕΣΠΩ

"Ὅσες μάννες καὶ ἂν εἶναι, ἄς ἔρθουν καὶ ἄς ἀνοίξουν τὰ φυλλοκάρδια τους. Σὰν τᾶστέρια θὰ λάμπουν μπροστὰ στὸ βαθὺ τὸ σκοτάδι ποῦ καταχνιάζει τὸ νοῦ μου.

(Μπαίνει ὁ Συνέσιος).

Δάσκαλε, γλυκέ μου δάσκαλε, ποῦ βλέπω τὸ πονετικό πρόσωπό σου, καὶ πάλι ὁ καημὸς δὲ μ' ἀρίνει. Δὲς τα τὰ μαῦρα μου χάλια, καὶ σύρε νὰ παρακαλέσῃς νᾶρθῇ ὁ χάρος νὰ μὲ γλυτώσῃ.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ὁ μεγάλος ὁ Θεὸς νὰ σὲ λυπηθῆ, κερὰ Δέσπω. Αὐτὸς μοναχὰ μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσῃ. Τάκουσα πὼς ἔμεινες μοναχὴ, κ' ἤρθα νὰ σοῦ πῶ πὼς μοναχὴ δὲν εἶσαι, ἔχεις πάντα τὸν Πλάστη μαζί σου. Ἐκεῖνος τὸ ξέρει γιατί μᾶς παίρνει τις πιὸ ἀγαπημένες ψυχές μας. Ἴσως γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὴ μεγαλύτερη τὴν ἀγάπη ποῦ μᾶς κάνει παιδιὰ του. Κερά μου, κοίταζε μένα, τί ἔχασα. Ἦρθε μέρα ποῦ τὴν εἶχα χαμένη ὅλη μου τὴ ζωὴ. Σίμωσα τὸ Θεό, κκι μού χάρισε τὴν ἀγάπη ὅλου τοῦ κόσμου. Στάλα τοῦ δίνω, κκι πέλαγο μού χαρίζει. Ἐχε τὸ Θεὸ στὴν καρδιά σου, κκι θὰ τάξιωθῆς τὸ φῶς ποῦ γυρεύει ἢ τυραννισμένη ψυχὴ σου σὲ τέτοιο σκοτάδι ἀπέραντο.

ΔΕΣΠΩ

Ἄχ, μού ζητᾶς ἀγιωσύνη, κι ἄλλη δὲν ξέρω ἀπὸ τῆς μάννας τὴν ἀγιωσύνη. μήτε ἄλλο μαρτύριο, μήτε ἄλλη ἀγάπη ποῦ τέλος δὲν ἔχει. Στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου μού πῆραν τὴν κόρη μου, κ' ἔρχετ' ὁ χάρος κκι μού ἀρπάζει τὰ δέροια της ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά μου, νὰ μαρτυρήσω, ν' ἀγιάσω! Φτάνει πιὰ τὰ μαρτύρια· σώνουν τὰ βάσανα. Θάματα, θάματα μού πρέπεινε τώρα. Ἐσύ, τάγαπημένο παιδί τοῦ Θεοῦ, ποῦ δείχνεις μὲ τὴ μεγάλη καρδιά σου τί θησαυρὸ μᾶς φύλαγε ἢ μοῖρα μας κκι τὸν ἀρνηθήκαμε γιὰ τὴ φοβερὴ αὐτὴ Κόλαση, ποῦ εἶναι ὁ στεναγμὸς σου θυμιάμα, κκι ὁ λόγος σου ψαλμωδία, κάμε κκι αὐτὴ τὴ θυσία, βάσταξέ το κκι αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Πάρε τὸν πόνο ποῦ μὲ φλογίζει, κκι κάμε τον προσευκὴ στὸ κελλί σου, κκι πὲς τοῦ Μεγαλοδύναμου πὼς εἶναι ἄδικο τόσο βάσανο, πὼς δὲν κλαίγω γιὰ τάγιο του θέλημα, κλαίγω ποῦ ἔφυγαν κκι μάρησαν τὰ παιδιὰ μου δίχως παρηγοριά, δίχως τὴν Ἀρετοῦλα μου. Παρακάλεσε νὰ τὴν ἀκούσω τὴ γλυκειὰ της φωνή, νὰ τὰ δῶ τὰ γλυκὰ της μάτις, κκι ἄς βγῆ κκι μένα ἢ ψυχὴ μου κατόπι.

(Μπαίνουν οἱ δύο γειτόνισσες).

Τρέξτε κκι σεῖς, ὦ γειτόνισσες, κκι ἀνάψτε λαμπάδες, τάξτε στοὺς ἀγίους τις ἔρμες αὐτὲς ἀρχοντιές μου, νὰ γείνη τὸ θάμα κκι νάρθη ἢ Ἀρετοῦλα, γιατί πεθαίνω. Πεθαίνω, κκι σωτηριὰ πιὰ δὲν ἔχω. Ὅλα τῆς γῆς τὰ φαρμάκια τὰ κρύβ' ἢ ἀρρώστια μου. (Γέρνει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Γαρουφαλῆς).

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἄς βγοῦμε, χριστιανές μου, κκι ἄς τὴν ἀφήσουμε μοναχὴ της, ἴσως κκι τὴ λυπηθῆ ὁ Θεὸς κκι τῆνε φέρῃ στὸ νοῦ της. Πᾶμε νὰ γονατίσουμε κκι νὰ προσευκηθοῦμε. Ἀπὸ τὸ χέρι μας τίποτις ἄλλο δὲ βγαίνει. (Βγαίνει Συνέσιος, Περμαθιὸ κκι Πιπινιὸ).

ΣΚΗΝΗ Γ'

Κοιμητήριον τῆς Ἁγίας Μαρίας. Νύχτα.

ΔΕΣΠΩ, ὕστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.

ΔΕΣΠΩ (περπατῶντας μοναχὴ κατὰ τὰ μνήματα τῶν παιδιῶν της).

Και ποῦ νὰ βρῆ μάννα τοῦ παιδιοῦ της τὴν

πλάκα σὲ τόσα νιόστρωτα μνήματα, κκι μὲ τέτοιο σκοτάδι! Πλάγι σταδερφάκια του εἶπα νὰ τονε βάλουν, ἐκεῖνα θὰ μού ποῦν ποῦ εἶναι ὁ Κωσταντῆς μας. Ἄχ, Σαράντη μου κκι Θανάση, ἄχαρη κκι κρύα συντροφιά ποῦ τὴν ἔχετ' ἀπόψε! Κι ὡς τόσο δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔτριζαν τ' ἀσάλευτα κόκκαλά σας, σὺν ἤρθε κκι πλάγιασε δίπλα σας! Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν τὸ νοιώσατε πὼς ἀπάνω στὸ σπῆτι σας εἶναι τώρα ὁ τάφος, κκι μέσα σ' αὐτὸ τὸ χῶμα γίνεται τὸ σκοτεινὸ τὸ νυχτέρι.

Παράξενο, νὰ μὴ μὲ πιάνη τρομάρα! Νὰ μὴν τονε θολῶνῃ φόβος τὸ νοῦ μου! Σίδερο, σίδερο μ' ἔκκμ' ὁ χάρος, κκι μήτε μέσα στὴ σπηλιά του δὲ μὲ τρομάζει τάχόρταγο τὸ θεριό. Καὶ ποῦ νὰ μὲ τρομάξῃ, ποῦ ἄλλη ἐλπίδα δὲν ἔχω! Ψεύτικη ἐλπίδα κκι αὐτὴ! Ἄν εἶτανε βλαστάρι τρυφερὸ ἢ ζωὴ μου, μιὰ του ἀναπνοὴ θὰ μὲ μάραινε, μιὰ του ἀναπνοὴ θὰ μὲ θέριζε. Τὸν παρακαλεῖς τὸ χάρο, κκι δὲ σὲ παίρνει. Τονε φοβᾶσαι, σαῖτα γίνεται κκι σὲ φτάνει.

Νὰ τα τὰ τρία καντήλια, νὰ το τὸ τρίδιπλο μνήμα. Νὰ το τὸ χῶμα ποῦ τὰ τρώει τὰ σπλάγχα μου! Τρίκλωνο δέντρο, ποῦ τῶρριζε τὸ ποτάμι κκι τὸ πῆρε κκι ἀφῆκε τὴν ἄχαρη αὐτὴ ρίζα του.

Ἐνα βογκητὸ δὲν ἀκούγω! Μήτε μάννα δὲ φωνάζουν πιὰ τὰ χειλάκια τους! Ἐχουνε δὲν ἔχουνε μάννα, τὸ ἴδιο τοὺς κάνει τώρα.

Νὰ εἶναι τάχα φωνὴ τους ἢ ἀπέραντη αὐτὴ σιωπὴ; Γίνεται μάννα νὰ σᾶς μυρολογῆ, παιδάκια μου, κκι σεῖς ἀσάλευτα νὰ τὴν ἀποδέξεστε τὴν τόση ἀνεμοζάλη; Γίνεται, Κωσταντῆ μου, νὰ σὲ τραβήξῃ ὁ χάρος σὲ τόσο βάθος, ποῦ νὰ μὴν τὸ κλονίξῃ μήτε ὁ στεναγμὸς μου τὸ ναρκωμένο κορμί σου; Κωσταντῆ, φρόνιμε Κωσταντῆ μου! Μίλησέ μου ἀπὸ τὸ χῶμα, κκι πὲς μου πὼς τὴ νοιώθεις τὴ ρήμαξή μου! Πὲς μου πὼς δὲν τὸ στοχάστηκες αὐτὸ τὸ κακό! Πὲς μου πὼς τὸ θυμᾶσαι τὸ τάξιμό σου, πὼς ἀπ' ὅλο σου τὸ χῶμα βαρύτερα σὲ πλακώνει αὐτὸ τὸ τάξιμο! Ἡ Ἀρετοῦλα μας, Κωσταντῆ μου, ἢ Ἀρετοῦλα! Νὰ τὴν ποῦ ἤρθε ἢ πίκρα, νὰ τὸν ποῦ ἤρθε ὁ χάρος! Λυώνω στὸ μυρολόγι σας, κκι δὲν ἔχω τὴν κόρη μου νὰ κλάψῃ μαζί μου, νὰ λαφρούνη τὸν πόνο μου, ποῦ τὸν ἀγριεύει ἢ μοναξιά σὺν τὸν ἀνεμο ποῦ φουσαεῖ σὲ ρημιές.

Εὐπνησε, Κωσταντάκη μου, κκι φέρε μου πίσω τὴν Ἀρετοῦλα! Τὸ Θεὸ κκι τοὺς ἀγίους του ἔχεις βλαμμένους μαρτύρους. Μήτε τοῦ χάρου ἢ δύναμη δὲν μπορεῖ ἕνα τέτοιο τάξιμο νὰ τὸ θάψῃ. Ἄν πέταξῃ ἢ ψυχὴ σου ἐκεῖ ποῦ ζωντανοῦ δὲ φτάνει φωνή, ὁ πόνος αὐτὸς ποῦ μὲ δέρνει ἄς γείνη ψυχὴ σου, νὰ ζωντανέψῃς κκι νὰκούσης τὰ παρακάλια τῆς μάννας σου. Ἐβγα νὰ σοῦ φουσήξω ζωὴ μὲ τοὺς στεναγμούς μου, νὰ σπαρατῆξ' ἢ νεκρωμένη καρδιά σου, νὰ φρίξῃ ὁ νοῦς σου, ποὐλί νὰ γείνης πετάμενο κκι νὰ φέρῃς ἀπὸ τὰ ξένα τὴν ἀδερρὴ σου.

(Φαίνεται ὁ Συνέσιος ἀπὸ μακριά).

ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχὸς του).

Σὰ νὰ μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς κκι τὴ βρίζω τὴ δύστυχη στὴν τρομερὴ αὐτὴ μοναξιά.

ΔΕΣΠΩ

Μήτε βογκητό, μήτε στεναγμός δὲν ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ μαῦρο τὸ χῶμα. Ἐρμη, ἔρμη ἔμεινα πιά στὸν κόσμο! Ἄς σύρω καὶ ἄς ρίξω σὲ βάραθρα τὸ κορμί μου, τὰ ὄρνια νὰ τὸ φᾶν καὶ νὰ πετάξουνε στὰ ξένα νὰ τῆς ποῦν τῆς Ἀρετούλας τὰ μέτρητα βάσανά μου. (Ξεκινᾷει).

ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχός του).

Νὰ τῆς μιλήσω, θὰ τὴν τρομάξω, κ' εἶνε ὁ νοῦς της αὐτὴ τῆ στιγμή πυρωμένο γυαλί, ποῦ τὰ γυρίζεις καὶ σκάνει. Ἄς τὴν ἀκολουθήσω, ἴσως καὶ χρειαστῆ βοήθεια στὸ δρόμο της. (Ἀκολουθεῖ τὴ Δέσπω, καὶ βγαίνουν).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Ἡ ἴδια. Σκουντάει τὴν πλάκα καὶ βγαίνει ὁ Κωνσταντῆς βουρκολακισμένος.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Τανάθεμα μὲ σήκωσε ἀπὸ τὸ βαθύ μου τὸν ὕπνο. Τέτοιο ἀνάθεμα, ποῖος τάφος νὰ τὸ βαστάξῃ! Βουνοὶ νὰ κατρακυλήσῃς ἀπάνω του, καὶ πάλι ξεσπᾶνε ὁ τάφος, καὶ ξαναφέρνει στὸν κόσμο μιὰ λάκερη κόλαση.

Φωνὴ τρομερὴ μὲ ζωντάνεψε, ἂν εἶναι ζωὴ αὐτός, τοῦ θανάτου ὁ θάνατος. Τὴν ἀκουγα τὴ φωνὴ της, καὶ γύρευα νὰ τὰ ξεσκίσω τὰ παγωμένα μου κρέατα, νὰ τὰ τραβήξω σύρριζα τὰ μισοχυμένα μαλλιά μου. Καὶ καθὼς πολεμοῦσα νὰ σαλέψω, ν' ἀπλώσω τὰ χέρια, ν' ἀνοίξω τὸ στόμα, καὶ νὰ φωνάξω πῶς τὰκούγω τὰ σπαρχτικά της τὰ λόγια, κατέβαιναν ἄλλα λόγια τρομερότερα καὶ τὰποσθόλωναν τὸ κορμί μου. Ἀγκομαχοῦσε μέσα μου ἀπέραντος πόνος, κι ὡς τόσο βογκητό δὲν ἔβγαине νὰ τῆς πῆ πῶς φτάνει, φτάνει ὁ ἀπελπισμένος ὁ θεῆνος, γιατί σηκώνει ὁ γυιός της νὰ τῆς ξαναφέρῃ τὴν Ἀρετούλα, ποῦ τὴν πῆρ' ἀπὸ πλάγι της καὶ ἀπ' ἓνα χάρο πιὸ ἄκαρδα.

Τᾶκουσα κατόπι τὸ μυρολόγι καὶ διάβαινε κ' ἔφευγε σὰν ἀνέμου βοητό. Δράκο μ' ἔκαμε τότες ὁ πόνος, καὶ τὸ ξετίναξα τὸ λιθάρι, καὶ ξαναβγήκα στὸν κόσμο.

Σὰ νὰ τρέμουν τὰστέρια στὴν ὄψη μου. Σὰ νὰ μουχλιάξῃ τὰγέρι τριγύρω μου. Σβύνουν τὰ καντήλια, καὶ σωπαίνουν οἱ τρουξαλλίδες. Ἀπὸ τὸ κορμί μου σκορπιέται φαρμακωμένη κρουάδα, ποῦ τάφος δὲν τὴνε γνώρισε. Πῶς νὰ μὲ δῆ, νὰ μὲ σιμώσῃ, καὶ νὰ μὴν ξαφνιστῆ τὰθῶο τὸ πλάσμα, ποῦ τοῦ εἶχα καὶ γὼ μιὰ ἀγάπη, κι ἄς εἶταν ἀγάπη ποῦ ρημάζει καρδιές!

Κι ἂν πάλι κρύψω τὴν κόλαση ποῦ μέσα μου βράζει, μὰ τὰ λίθανα ποῦ μυρίζουν ἀκόμα, τὰραχνιασμένο τὸ πρόσωπο, τὰ σβυσμένα τὰ μάτια, τὰ χωματιασμένα τὰ σάβανα, — ποῖος μάγος θὰ μοῦ τὰ κρύψῃ!

Ἐσὺ, μαύρη νύχτα, θὰ μὲ σκεπάσῃς. Ἐσεῖς ἀνέμοι, θὰ μοῦ δώσετε τὰ φτερά σας, καὶ σεῖς, σύννεφα, τὸ σκοτάδι σας. (Χάνεται μέσα σὲ σύννεφο).

ΣΚΗΝΗ Ε'

Στὸ δρόμο, κοντὰ στῆς Δέσπως.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ, ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ

ΣΥΝΕΣΙΟΣ (Βγαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς Δέσπως μὲ φανάρι στὸ χέρι).

Ἐχετε τὸ νοῦ σας, καλές μου, στὴ χαροκαμένη τὴν ἀρχόντισσα. Τὴν ἀφῆκα μὲ τὴ Γαρουφαλιά, ἀφοῦ τὴ σύχασα μὲ δυὸ λόγια, κ' ἐλπίζω πῶς δὲ θὰ τῆς ξανάρθῃ τὸ φρένιασμα τῆς ἀπελπισιάς. Ἐτρεχα μὲ τρομάρα κατόπι της, σὰ βγήκε ἀπὸ τὸ κοιμητήριο, καὶ νὰ τὴν προφτάξω δὲν εἶχα δύναμη. Ὁ Θεὸς μὲ φώτισε καὶ πῆρα τὸ μονοπάτι, καὶ βρέθηκα μπροστὰ της τὴ στιγμή ποῦ ὄμοῦσε ὄξω φρενῶν κατὰ τὸν γκερμένο. Τὴν ἔφερα πίσω, καὶ τῆς ἔταξα πῶς ὀληνυχτῆς θὰ προσεύχομαι γιὰ νάρθη πίσω ἢ κόρη της. Ἡ προσευκὴ μου, χριστιανές μου, πρέπει νὰ γείνη ταξίδι. Ἄλλος δὲ μένει νὰ τὴ φέρῃ τὴν ταλαίπωρη κόρη ἀπὸ τέτοια μακρινὴ ξενιτειά. Πηγαίνω ἀπατός μου, κι ἀφίνω τὴν τύχη τῆς μάννας στὰ χέρια τοῦ Πλάστη. Ἄχ, καὶ νάρθη, καὶ τί νὰ βρῆ! Ὀλοτρόγυρα θάνατο, καὶ τὴ μάννα της σαλεμένη!

ΠΙΠΙΝΙΩ (τῆς Περμαθίως).

Δὲ σοῦ τάλεγα, πῶς ἐσάλεψε ὁ νοῦς της; (Στὸ Συνέσιο). Ὁ Χριστὸς κ' οἱ ἅγιοι μαζί σου, μεγαλόχαρὴ μου ψυχὴ, ποῦ τέλος δὲν ἔχει ἢ καλωσύνη σου.

ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχός του, πηγαίνοντας).

Κι ἂ δὲ μὲ εἶχε δυναμωμένο ἢ ἄγια μας ἢ πίστη, ἂ δὲ μὲ εἶχαν καμωμένο πέτρα τοῦ κόσμου οἱ συφορές, θάλεγα κάλλιο στὸ μνήμα καὶ γὼ, παρὰ νὰ τὴν ξαναδῶ ξένη, σὲ ξένα χέρια, καὶ νὰ τὴν ποτιζῶ τέτοια φαρμάκια. (Φεύγει).

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Πᾶει νὰ μᾶς δεῖξῃ πάλι τὴν ἀγιωσύνη του. Πολεμάει νὰ γλυτώσῃ τὴ φτωχὴ τὴν ἀρχόντισσα, μὰ ποῦ νὰ προφτάξῃ, ποῦ θέλει μέρες καὶ μέρες νὰ πάη καὶ νάρθη!..... Ἀνατριχιάζω, καημένη, καὶ δὲ συμμαζεύομαι ἀπὸ τὴν τρεμουῖα. Καὶ τέτοιο σκοτάδι! Φέρ' ἓνα φανάρι ἀπὸ μέσα νὰ καθήσομαι στὸ κατώφλι αὐτουδά. Ἄ μᾶς χρειαστῆ, ἢ Γαρουφαλιά θάνοϊξῃ τὸ παραθύρι καὶ θὰ φωνάξῃ. Ποῦ ὕπνος πιά τέτοιες ὥρες!

ΠΙΠΙΝΙΩ (φέρνει φανάρι, καὶ καθίζουν).

Τί παράξενη νύχτα, καὶ τί κρῦο σκοτάδι, σὰ νὰ γυρνοῦνε στὸν ἀέρα φαντάσματα. Ἄς κάμουμε τὸ σταυρό μας κι ἄς μείνουμε δῶ καμιά ὥρα, ὥσπου νὰ λαλήξῃ κι ὁ πετεινός.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Νὰ πάη, λέει, ὀλομόναχη στὸ κοιμητήριο καὶ νὰ μυρολογᾷ ἀπάνω ἀπὸ τὰ παιδιὰ της, κ' ὕστερα νὰ γυρεύῃ νὰ γκερμιστῆ! Κι ἄς τὴν πᾶνε στὸ μοναστήρι μιὰ καὶ καλὴ τὴν κακόσυρτη, νάχουν τὴν ἔννοια της οἱ καλόγριες.

ΠΙΠΙΝΙΩ

Στάσου, — ἀκουσες τίποτις ἀπὸ καὶ μεριά; εἶδες τίποτις;

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Ἄμε στό καλό, καί σύ, πού εἶσαι ἀπατή σου γιά τό μοναστήρι. Τί ν' ἀκούσω, καί τί νά δῶ!

ΠΗΠΗΝΙΩ

Καλὲ κοίτα ἐκεῖδά, κατὰ τὸ μεγάλο τὸ δρόμο! Δὲ βλέπεις ἐκεῖ μιὰ φωτερὴ καταχνιά, καί μέσα ἓνας καθαλάρης μὲ γυναῖκα στό πλάγι του; Σὰ μαῦρος ἴσκιος περνάει τίς ἰτιές κ' ἔρχεται κατὰ τὸ χωριό. Κ' ἔρχεται μαζί του κ' ἡ καταχνιά σὰ σύννεφο πού τὸ φυσοῦν οἱ ἀνέμοι. Σήκω, καημένη, καί πάμε μέσα νὰ προσκυνήσουμε. Ὁ Χάρος πρέπει νὰ εἶναι καί μαζεύει πάλι διαβάτες γιὰ τὸν ἄλλο τὸν κόσμο. (Σηκώνονται καί μπαίνουνε στό σπίτι τῆς Πιπινιώσ).

ΠΕΡΜΑΘΙΩ (σκύδοντας ἀπὸ τὴν πόρτα).

Τίποτις δὲ βλέπω, καί τοῦ κάκου μὲ τρόμαξες. Τί νὰ εἶναι ὡς τόσο οἱ θεοσκότεινες αὐτὲς οἱ ραβδιῆς πού τινάζονται ἀπὸ πάνω κ' ἴσια στό δρόμο μας πέφτουν! Πάμε, καημένη, νὰ κάμουμε μετάνοιες καί νὰ θεμιάσουμε, ἢ χάρη τῆς Παναγιάς νὰ μᾶς φυλάξῃ κι αὐτὴ τῆ νύχτα. (Μπαίνει καί μανταλώνει τὴν πόρτα).

ΣΚΗΝΗ 5'

Ἡ ἴδια.

Ἡ Ἀρετοῦλα φαίνεται στό βάθος τοῦ δρόμου μοναχὴ τῆς, μὲ μαλλιά ξέπλεκα κι ἀμελημένα φορέματα.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ, ὕστερα ΔΕΣΠΩ, ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ,
ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΗΠΗΝΙΩ

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Ὁνειρο πρέπει νὰ εἶναι, κι ὡς τόσο ψέμα δὲν εἶναι! Νά τος ὁ δρόμος μας, νά τὴν τοῦ σπιτιοῦ μας ἢ θύρα! Τί θά πῆς, μαννοῦλα μου, νὰ μὲ δῆς ἄξαφνα μπροστά σου μὲ τέτοια τρομάρα στό πρόσωπο! Μ' ἄφησε ὁ Κωσταντῆς ὀλομόναχη, ὅ τι σιμώσαμε τὸ χωριό, ὅ τι ἀκούσαμε μιὰ φωνὴ πού σιγοδιάβαζε μέσα στό Κοιμητήριο, καί χάθηκε ἀπὸ μπρός μου μαζί μὲ τὸ φρενιασμένο τῆλογο, πού περνοῦσε θάλασσες καί βουνά. Ἦ γίνεται νὰ μὴν εἶναι ὄνειρα ὄλ' αὐτά; Εἴμουνα στό σπιτάκι μου ἀπόψε. Ἐλεῖπε ὁ καλὸς μου, πού θά γυρίσῃ ὁ δύστηχος, καί σὰν παιδί θά μὲ κράξῃ, καί δὲ θά μὲ βροιάξῃ! Ὅχι, ὄχι, δὲ γίνεται. Ὁνειρο εἶναι. Καί μέσα στὸνειρο, ἄλλο ἓνα, πού τάνιστορω καί μ' ἀγριεύει σὰν αὐτὴ τῆ δύστροπη νύχτα. Καθούμουνα μοναχὴ στό παράθυρο. Ἐρχετ' ἄξαφνα ὁ Κωσταντῆς, καί μὲ χαιρετάει ἀπὸ μακριὰ καί μοῦ λέει, «Περβάτησ' Ἀρετοῦλα μου, Κεράνα μας σὲ θέλει». — «Ἀλλοῖμον' ἀδερφάκι μου», τοῦ κράζω, «καί τί ναι τούτ' ἢ ὦρα! Ἀνίσως κ' εἶναι γιὰ χαρά, νὰ βάλω τὰ χρυσά μου. Κι ἂν εἶναι πίνρα, πὲς μου το, νάρθω καταπὼς εἶμαι». Καί μοῦ λέει, «ἔλα καταπὼς εἶσαι». Κι ἀνεβαίνω μαζί του τῆλογο τῆλογο, καί σύραμε σὰ σύννεφο κ' ἤρθαμε. Καί διαβαίνοντας ἀπὸ τίς ἰτιές ἐκεῖ κάτω, ζυπνοῦν τὰ πουλιά καί μιλοῦνε μ' ἀθρώπου λαλιά καί φωνάζουν, — «Ποιὸς εἶδε κόρην ὄμορφη νὰ σέρνῃ πεθαμμένος!» — «Ἀκούς, τοῦ κἄνω, «Κωσταντῆ, τί λένε τὰ πουλάκια;» — «Πουλάκια ναι», μοῦ ἀπαντάει, «πουλάκια ναι καί ἄς

λένε». — «Φοβοῦμαι σε, ἀδερφάκι μου», τοῦ λέγω τρομασμένα, «φοβοῦμαι σε, ἀδερφάκι μου, καί λιθανιὲς μυρίζεις». — «Ἐχτὲς βραδύς ἐπήγαμε», μοῦ λέει, «στὸν Ἀη Γιάννη, καί θέμισέ μας ὁ παπᾶς μὲ περισσὸ λιθάνι». Καί λέγοντάς μου τέτοια λόγια μὲ κατεβάζει, ἀντικρὺ στὴν Ἀγιά Μαρίνα, καί χάνεται σὰ φάντασμα ἀπὸ μπρός μου!

Ἀνέβηκα τὸ χωριὸ τρέμοντας μοναχὴ μου στὰ σκοτεινά... Ὁνειρο μέσα στὸνειρο πρέπει νὰ εἶταν! Ὡς τόσο, νά τον ὁ δρόμος μας! Νά τὴν ἢ θύρα μας! Μισοφέγγει ἓνα παράθυρο, καί τὸ βλέπω τὸ σπίτι μας. Τὸ βλέπω, καί νὰ φωνάξω δὲν μπορῶ, νὰ μοῦ ἀνοίξουν... Πῶς τουρτουρίζουν τὰ δόντια μου! Τί σύγκρα πού μὲ περέχουσε ὁ βλογημένος ὁ Κωσταντῆς! Πάχος μοναχὸς εἶταν τὸ κορμί του!... Ὁνειρο μαῦρο καί φοβερό!... Τὸν ὄνειρεύτηκα πεθαμμένο τὸν Κωσταντῆ!... Κι ἀκόμα ὄνειρο βλέπω, καί θαρρῶ πὼς πεθαίνω τώρα καί γώ!... Νὰ μποροῦσα νὰ ζυπνήσω, καί νὰ γλυτώσω! Νὰ δῶ τὸν ἀκριβό μου στό πλάγι μου, καί νὰ λαφρωθῶ, νὰ ξαναζήσω, νὰ εἶμαι πάλι στὸν κόσμο!... Μὰ νά τὴν ἢ πόρτα μας! Νά το τὸ σπίτι! Ὁ Κωσταντῆς μοῦ τὸ εἶπε, πὼς μὲ θέλει ἢ μάννα!... Τί νὰ μὲ θέλῃ τέτοια ὦρα παράξενη!... Τί νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ κακὸ πού ζητάει νὰ μὲ θανατώσῃ πρὶ νὰ τὸ μάθω!... Φοβερό κι ἀτέλειωτο ὄνειρο!... Νὰ φωνάξω, νὰ ζυπνήσω, νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ βάσανο, νὰ κράξω τῆ μάννα νὰ μὲ ζυπνήσῃ καί νὰ μὲ σώσῃ... (φωνάζει) Μαννοῦλα, μαννοῦλα, ζύπνα με, καί πεθαίνω! Μαννοῦλα, ὁ Κωσταντῆς μας εἶναι πού μ' ἔβγαλε μέσα σ' αὐτὴ τὴν κρύα τὴν καταχνιά, πού πάει νὰ μὲ πνίξῃ. Ζύπνα με, μάννα, νὰ ξαναθερῶ στό σπιτάκι μου! Ὁ ἀκριβός μου, ὁ ἀκριβός μου! Θά λωλαθῆ, νὰ τὸ μάθῃ πὼς πέθανα! Πέθανα, μαννοῦλα, καί ζύπνα με! (πέφτει κοντὰ στὴν πόρτα).

(Ἀνοίγει ἡ πόρτα τῆς Δέσπως, καί βγαίν' ἡ Γαρουφαλιά μὲ φανάρι, κρατῶντας τὴ Δέσπω ἀπὸ τὸ χέρι. Βγαίνουν κ' οἱ ἄλλες δύο γειτόνισσες μὲ φανάρια).

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Εἴτανε γυναικῆσιες φωνές.

ΔΕΣΠΩ

Ὁ Χάρος ἔχει πάλι βαλμένο τὸ μαῦρο του χέρι. Παιδιά δὲ μοῦ μένουνε νὰ τοῦ δώσω, ἀνοίξτε τοῦ νὰ μπῆ καί νὰ πάρῃ μένα! (Σκύβει ἡ Γαρουφαλιά κ' οἱ δύο γειτόνισσες μὲ τὰ φανάρια, καί βλέπουν τὴν Ἀρετοῦλα).

ΑΡΕΤΟΥΛΑ (μὲ μισοπνιγμένη φωνή).

Πεθαίνω, πεθαίνω, μαννοῦλα!

ΔΕΣΠΩ

Ἀρετοῦλα μου! (Πέφτει ἀπάνω τῆς, καί πεθαίνουν κ' οἱ δύο τους).

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

